

دستورالعمل اجرایی بازنگری و تدوین برنامه‌های

درسی دانشگاه گیلان

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

گروه برنامه‌ریزی درسی و گسترش آموزشی دانشگاه

باسمه تعالی

دستورالعمل اجرایی بازنگری و تدوین برنامه‌های درسی دانشگاه گیلان

مقدمه

به‌منظور فراهم آوردن زمینه اجرایی "آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی" (شماره ۲/۲۸۸۷۱۵ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۵) و با هدف روزآمد شدن و بازنگری محتوای برنامه‌های درسی و یا تدوین برنامه‌های درسی جدید، این دستورالعمل جهت اجرا در دانشگاه گیلان تهیه شده است.

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- تعاریف و اختصارات:

وزارت: وزارت علوم تحقیقات و فناوری؛

شورای عالی: شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت؛

دانشگاه: دانشگاه گیلان؛

شورای دانشگاه: دومین رکن سیاست‌گذار دانشگاه بعد از هیات امانا؛

آیین نامه واگذاری اختیارات: آیین نامه واگذاری اختیارات بازنگری و تدوین برنامه‌های درسی به دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشور؛

گروه: گروه آموزشی تخصصی متولی رشته-گرایش در هر دانشکده؛

برنامه درسی: مجموعه‌ای از دروس متجانس و هماهنگ که برای دانشجویان هر رشته با هدف خاص، طراحی و تدوین می‌شود تا مشخص شود دانشجویان هر رشته چه دروسی، از چه نوعی و چند واحد از هر نوع را باید بگذرانند تا مهارت‌های لازم رشته را کسب و منتهی به اخذ مدرک تحصیلی در رشته مربوطه شود.

سرفصل: مستندی است که در آن عنوان، نوع، تعداد واحد، پیش‌نیاز/هم‌نیاز، هدف، محتوا، منابع اصلی و فرعی یک درس تعیین شود.

تدوین برنامه درسی: تهیه برنامه درسی با رعایت آیین‌نامه‌ها و چارچوب‌های تعیین شده، برای رشته‌هایی که برنامه درسی مصوب ندارند.

بازنگری برنامه درسی: حذف، ادغام، جایگزینی، تغییر عنوان و یا محتوای سرفصل هر یک از دروس برنامه درسی (با رعایت آیین‌نامه‌ها و چارچوب‌های تعیین شده و به منظور به‌روز رسانی و ارتقای کیفی آن) که از قبل تصویب شده است.

فصل دوم- اهداف و الزامات

ماده ۲- اهداف بازنگری و تدوین برنامه درسی در دانشگاه

- ۱- رعایت مفاد مندرج در ماده ۲ آیین‌نامه واگذاری اختیارات؛
- ۲- توجه به اصول و مبانی اسلامی و اخلاق حرفه‌ای؛
- ۳- حرکت در مسیر تحقق اهداف سند راهبردی مصوب دانشگاه در برنامه‌ریزی درسی؛
- ۴- نهادینه کردن تدوین و بازنگری مستمر برنامه‌های درسی به‌عنوان یک رسالت اساسی در دانشگاه در راستای روزآمدی برنامه‌ها؛
- ۵- تمرکز برنامه‌های درسی بر افزایش نگرش بین رشته‌ای، نوآور و کارآفرین؛
- ۶- نگاه به ایجاد قابلیت، مهارت و توانایی‌های حرفه‌ای لازم در دانشجویان برای ورود به جامعه و بازار کار.

ماده ۳- الزامات و شاخص‌های بازنگری و تدوین برنامه درسی در دانشگاه

- ۱- تحقق مفاد مندرج در آیین‌نامه واگذاری اختیارات؛
- ۲- لزوم رعایت مفاد "چارچوب تدوین و بازنگری برنامه درسی" مصوب جلسه ۸۶۱ مورخ ۱۳۹۴/۳/۱۶ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت؛
- ۳- رعایت اصول و روش‌های علمی برنامه‌ریزی آموزشی و درسی؛
- ۴- لزوم بهره‌گیری از منابع روزآمد در تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی؛
- ۵- بهره‌گیری از هم‌فکری صاحب‌نظران سایر دانشگاه‌ها و بخش‌های فرهنگی، اجتماعی، صنعتی و اقتصادی کشور؛
- ۶- در نظر گرفتن پیامدها و اثرات حاصل از ایجاد تغییرات در برنامه‌های درسی بر روند تحصیلی و فارغ التحصیلی دانشجویان؛
- ۷- الزام رعایت ضوابط و مقررات جاری آموزشی و آیین‌نامه تشکیلات شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه.

ماده ۴- براساس ماده ۴ آیین‌نامه واگذاری اختیارات، دانشگاه با رعایت مفاد مندرج در این آیین‌نامه، به غیر از دروس عمومی، اختیار بازنگری برنامه‌های درسی موجود و تدوین برنامه‌های درسی جدید را در کلیه مقاطع تحصیلی دارد. همچنین بازنگری و تدوین برنامه‌های درسی در رشته‌های واگذار شده به شورای تحول علوم انسانی، طبق روال جاری وزارت انجام خواهد شد.

ماده ۵- مطابق با ماده ۸ آیین نامه واگذاری اختیارات، راه اندازی و اجرای هر یک از برنامه‌های درسی جدید در هر رشته، منوط به کسب مجوز از شورای گسترش آموزش عالی می باشد.

ماده ۶- تغییر عنوان برنامه درسی مجاز نیست مگر آنکه آن برنامه درسی، جدید تلقی شود که در آن صورت مشمول ضوابط پیشنهاد دوره جدید می باشد.

ماده ۷- در تدوین و بازنگری برنامه درسی برای رشته‌های بین رشته‌ای ضروری است مراحل با هماهنگی و تهیه صورت‌جلسات مشترک با شورای برنامه ریزی گروه‌های آموزشی مرتبط با رشته صورت پذیرد.

فصل سوم - مراحل اجرایی و گردش کار بازنگری برنامه‌های درسی

ماده ۸- در صورتی که گروه مجری رشته، نوعی نقص و یا امکان به‌سازی در برنامه درسی مصوب فعال مشاهده نماید، می‌تواند نسبت به بازنگری آن با رعایت قوانین اقدام نماید. مصادیق این نوع اقدام شامل ادغام دروس، جایگزینی دروس، تغییر سرفصل، تغییر پیش‌نیاز و هم‌نیاز، تغییر تعداد واحد و تعریف دروس جدید می باشد.

ماده ۹- نقطه شروع بررسی و بازنگری در برنامه‌های درسی، گروه می‌باشد. پیشنهاد اولیه موضوع برای ایجاد هر نوع تغییر در برنامه درسی، توسط اعضای هیات علمی یا دانشجویان قابل طرح در گروه است. این فصل مربوط به رشته‌هایی است که برنامه درسی مصوب دارند. گردش کار و مراحل اجرایی بازنگری برنامه‌های درسی در ۷ بند و ۳ تبصره به شرح زیر است:

- ۱- بررسی بازنگری برنامه درسی پیشنهادی در شورای برنامه‌ریزی درسی گروه؛
- ۲- برگزاری جلسه/ جلسات شورای برنامه‌ریزی درسی گروه، جمع‌آوری مستندات و توجیحات مورد نیاز تغییرات، تکمیل فرمها و جمع‌بندی مباحث در قالب صورتجلسه شورای برنامه‌ریزی درسی گروه (الحاقیه دستورا العمل)؛
- ۳- ارسال موارد بند ۲ به دبیر شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده برای طرح و بررسی در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده؛
- ۴- در صورت تصویب، ارسال فرمها، مستندات و توجیحات به همراه صورتجلسه شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده توسط دبیر/ رییس دانشکده به دبیر شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه؛
- ۵- بررسی اولیه برنامه درسی بازنگری شده پیشنهادی در دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه و قرار دادن در دستور کار شورا جهت بررسی و یا عودت به دانشکده (در صورت نقص اطلاعات و یا داشتن ایرادهای کلی).

- ۶- بررسی گزارش، مستندات و توجیهات برنامه درسی پیشنهادی بازنگری شده در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه و ارجاع مصوبات برای تصمیم‌گیری به شورای دانشگاه؛
- ۷- ابلاغ برنامه درسی بازنگری شده مصوب توسط رئیس شورای بازنگری برنامه درسی دانشگاه به دانشکده جهت اجرا.
- تبصره ۱-** مطابق با ماده ۵ بند ۳ آیین‌نامه واگذاری اختیارات، یک نسخه از برنامه بازنگری شده مصوب به دبیرخانه شورای عالی ارسال می‌شود.
- تبصره ۲-** بارگذاری یک نسخه از برنامه درسی بازنگری شده در سایت دانشگاه توسط دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه انجام می‌شود.
- تبصره ۳-** هرگونه تغییر در دروس پایه باید با هماهنگی گروه آموزشی سرویس دهنده درس باشد.

فصل چهارم- مراحل اجرایی و گردش کار تدوین برنامه‌های درسی

ماده ۱۰- حسب تشخیص گروه مبنی بر ضرورت تعریف رشته جدید (با تاکید بر رشته‌های میان رشته‌ای و تحصیلات تکمیلی) و با عنایت به رعایت لزوم پیش‌بینی رشته جدید در برنامه عملیاتی مصوب دانشگاه، مبدا تدوین برنامه‌های درسی جدید، گروه می‌باشد. مفاد این فصل مربوط به برنامه درسی رشته‌هایی است که برنامه درسی مصوب ندارند. گردش کار و مراحل اجرایی تدوین برنامه‌های درسی در ۱۰ بند و ۳ تبصره به شرح زیر است:

- ۱- پیشنهاد اولیه، طرح موضوع و بررسی توجیه تعریف رشته جدید در گروه، با در نظر گرفتن شرایط گروه، دانشجویان مربوطه و ضروریات تهیه برنامه درسی جدید، مطابق قوانین و مقررات آموزشی و رعایت موارد مندرج در این دستورالعمل؛
- ۲- مطابق با ماده ۶ بند ۱ آیین‌نامه واگذاری اختیارات، تهیه گزارش توجیهی تدوین برنامه درسی جدید شامل: عنوان، ضرورت و اهمیت، نیازسنجی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، پیش‌بینی وضعیت شغلی دانش‌آموختگان، مطالعه تطبیقی (مشخص کردن تشابه و تفاوت) با رشته‌های هم‌نام و یا موجود در دانشگاه‌های داخل و معتبر دنیا و ارسال گزارش توجیهی به دبیر شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده؛
- ۳- بررسی گزارش توجیهی در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده و در صورت تصویب، ارسال به دبیر شورای برنامه‌ریزی دانشگاه توسط دبیر/ رئیس شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده جهت طرح در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه؛
- ۴- در صورت تصویب گزارش توجیهی، مطابق با ماده ۶ بند ۲ آیین‌نامه واگذاری اختیارات، ارسال گزارش به دبیرخانه شورای عالی؛

۵- در صورت تصویب و تایید گزارش توجیهی توسط شورای عالی، ارسال مجوز تدوین به رییس شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده توسط دبیر شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه و آغاز فرآیند تدوین برنامه درسی در دانشکده؛

۶- برگزاری جلسه/ جلسات شورای برنامه‌ریزی درسی گروه برای بحث، بررسی و جمع آوری مستندات و توجیهات لازم، تکمیل فرمها و جمع‌بندی مباحث در قالب صورت جلسه شورای برنامه‌ریزی درسی گروه؛

۷- ارسال موارد مندرج در بند ۶ پس از طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده به دبیر شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه، توسط دبیر شورای برنامه‌ریزی دانشکده.

۸- بررسی برنامه درسی تدوین شده در دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه و قرار دادن در دستور کار شورا برای بررسی، و یا عودت به دانشکده (در صورت نقص اطلاعات و یا داشتن ایرادهای کلی).

۹- طرح و بررسی برنامه درسی تدوین شده پیشنهادی در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه و ارجاع مصوبات برای تصمیم‌گیری به شورای دانشگاه.

۱۰- ابلاغ برنامه درسی تدوین شده مصوب، توسط رییس شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه به دانشکده جهت آغاز فرایند درخواست ایجاد و راه‌اندازی رشته منطبق با برنامه درسی تدوین شده با رعایت قوانین گسترش آموزش عالی.

تبصره ۱- مطابق با ماده ۸ آیین نامه واگذاری اختیارات، راه‌اندازی و اجرای برنامه درسی تدوین شده منوط به کسب مجوز از شورای گسترش آموزش عالی است.

تبصره ۲- مطابق با ماده ۶ بند ۴ آیین نامه اختیارات بازنگری، یک نسخه از برنامه تدوین شده به دبیرخانه شورای عالی ارسال می‌شود.

تبصره ۳- بارگذاری یک نسخه از برنامه درسی تدوین شده در سایت دانشگاه توسط دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه انجام می‌شود.

فصل پنجم- موارد تکمیلی

ماده ۱۱- به منظور تعریف رشته جدید که فاقد گروه آموزشی است و دانشگاه تعریف و ایجاد آن را ضروری می داند، کمیته ای مرکب از اعضای هیأت علمی متخصص مرتبط (با انتخاب معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه) مسئولیت آماده سازی مقدمات، تهیه گزارش توجیهی برای تعریف رشته مورد نظر و تدوین برنامه درسی آن را بر عهده خواهد داشت.

ماده ۱۲- لازم است برای یکنواختی و هماهنگی در مجموعه برنامه های درسی، جامع نگری و اجتناب از اصلاحات تک درس و موردی، گروه بازنگری جامع را در دستور کار خود قرار دهد.

ماده ۱۳- برنامه درسی تدوین یا بازنگری شده به مدت یک دوره تحصیلی کامل حسب مقطع از زمان تعیین شده توسط شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه لازم الاجرا و پس از آن قابل بازنگری است.

ماده ۱۴- بازنگری و اصلاح برنامه مصوب بازنگری شده پیش از پایان موعد مقرر، منوط به اخذ مجوز از شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه می باشد.

ماده ۱۵- تغییر مواد این آیین نامه در طول دوره اجرا با مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه و یا هیات رئیسه دانشگاه قابل انجام است.

ماده ۱۶- این آیین نامه در یک مقدمه، ۵ فصل، ۱۶ ماده، ۶ تبصره و ۳۰ بند در جلسه هیات رئیسه دانشگاه مورخ ۹۷/۲/۱۸ به تصویب رسید و از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.